

# NÉPTANODA

Nevelés-oktatásügyi hetilap.

Bánai J. (N.-Becs-kerek), Bárány Gy. (Csurgó), Batiné-Stancsics Fanni (Szegeárd), Bokor A. (Árad), Böngér J. (Budapest), Beér F. (Eperjes), Bodonyi N. (Bar. Sellye), Bódis B. (Vaiszló), Csikós Gy. (Szegeárd), Dobóczy L. (Brezsóbánya), Ember J. (Budapest), Füzesi M. (Kassa), Futima Sarolta (Pécs), Fülöp S. (Kúnágot), Gocker L. (N.-Becs-kerek), Gramma D. (Nagyvárad), Göntér G. E. (Kassa), Hajós M. (Budapest), Hoffmann. M. (N.-Kanizsa), Haksch J. (Pécs), Havas K. (Komárom), Hidasi S. (Ungvár), Klinenberg J. (Pécs), Konczek L. (Budapest), Koszoru I. (Szegeárd), Kulik. A. (iskolcz), Dr. Kerékgyártó E. (Budapest), Lederer Á. (Budapest), Láng M. (Eperjes), Lantos B. (Szegeárd), Makkay J. (V.-Gálfalva), Mencsey K. (Csáktornya), Murányi Ede (Nezsette), Mussong V. (Pécs), Molnár F. (Bezdan), Marcsa Gy. (Komárom), Mihály G. (Beszterce), Novák M. (Zalaegerszeg), Nyers Angyalka (Pécs), Dr. Pechány A. (Budapest), Peres S. (Budapest), Pethes J. (Csurgó), Schön B. (Győr), Schmidt B. (Pécs-Bányatelep), Schwetz V. (D.-Sz.-Márton), Sudy K. J. (Kassa), Szenes A. (N.-Becs-kerek), Sziklay P. Gy. (Temesvár), Szabó L. (Budapest), Szirbek J. (Sz.-Fehérvár), Schön J. (Budapest), Schenk J. (Fehértemplom), Táros Gy. (Komárom), Vass M. (Szegeárd), Velösi L. (Budapest), Velinszky F. (Sz.-Fehérvár), Várhelyi Gy. (B.-Gyarmat), Várhelyi I. (Szenicz), Végh J. (Garam-Sz.-György), Vaday J. (Nagyvárad), Váczy I. (Kistelek), Zita J. (Tittel), Zajzon D. (Losoncz), Zseltvay B. (Varanó) stb. szakfőnök közreműködésével kiadja; Schneider István.

Megjelenik — a nagy szünet kivételével — minden szombaton. Az egész évfolyam ára: 8 K. Egyes szám: 30 fill. Szerkesztőség és kádóhivatal: Ferenciek-u. 52. sz.

## A szakszerű tanítóképzés és képesítés.

(Felolvasott értekezés a rimaszombati járáskör tav. sz. i. gyűlésén.)

Matolesay Pál.

Letűnt, rég elröppent szép idők emlékei integetnek felém . . . Régi jó ismerősök, barátok, volt iskolátsaim vidám alakjai vonulnak el szemem előtt. Feljúl emlékezetemben a *mult* minden szépségével és minden gyöngeségével. Látom magamat e *mult*ban s látom a jelenben. Látom az ellentétet mind, a mi e kettő között van. Látom, hogy milyen rosszul láttam akkor, midőn az iskola padjain betűket faragva, vagy annak udvarán birkózva és kergetőzve, a játékot is dolognak néztem; míg ma az akkori nehéz munka is vidám játék gyanánt mosolyog rám vissza. Az akkor kegyetlen szívűeknek ismert öreg professzorok mord alakjai s rideg vonásai nagyon átszűrődtek már az elmúlt esztendőkre egyre növekvő számú fátolyrétegein s most már csak mosolyogni látom őket is. Az ő szigorúságuk emlékéért nagyon megnyihitette az a még szigorubb professzor, kinek a neve: *élet*.

Komor, hideg arcú öreg ember ez az én mostani professorom; nem nagyon szereti a tréfát; s pajkos, vagy hanyag tanítványait az ő évezredek óta fennálló szisztémája szerint úgy el-eldöngeti most is, hogy azok akarva, nem akarva, eszükre térnek.

Ez az én jelenlegi szigorú professorom látogatott meg engem a minap, estefelé, a mikor még lámpát se gyújtva, fel s alá járkáltam a szobában.

Eljött, mint mondá, hogy számon kérje tőlem: mi sok minden igazságot és bölcsességet gyűjtöttem össze az ő tanításából ahhoz, mit ama régi professzoraim rám raktak?

Én nagyon megijedtem ettől a felszólítástól; mert bár nem tagadom, több olyasmit összeszedtem már az ő mezején, a mi az én szememben igazságnak tűnik fel, de ha én ezt neki mind elmondom, végem lesz, mert az öregről az a hír van elterjesztve, hogy ha az ember neki szemébe megmondja az igazat, annak betöri a fejét.

E fölötti aggodalmamat rögtön ki is fejeztem előtte s hozzátettem, hogy így általánosságban nagyon nehéz beszámolnom a szerzeményeimről.

Az öreg megnyugtató, hogy csak bátran beszéljek, nem lesz semmi bajom s azt a kérdést intézte hozzám: mi véleményét alkottam magamnak a *szakszerű tanítóképzés- és képesítésről*?

Én ezt a feladatot is igen nagyra találtam, vagy legalább is magamat néztem kicsinek hozzá s arra kértem, hogy tán parcelláznók fel ezt a kérdést is.

Beleegyezett . . . Egy kis darabig hallgatott, azután hirtelen azt kérdezte tőlem:

— Nem bántad-e meg, hogy a tanítói pályára léptél?

— Olyan formán vagyok bíz' én vele, felelém — hogy megbántam.

— És miért?

— Megmondom azt is . . . Abban az időben, a mikor én a tanítóképezdebe mentem, már javában virágoztak az állami képző-intézetek s ránk, serdülő ifjakra nem kis vonzóerőt gyakoroltak; mert biztatólag kecsegtetett az a reményünk, hogy belőlünk — a régi iskolamesterek jelentékeny részétől elütőleg — művelt, intelligens egyének válnak, a kik majdan fel tudjuk fogni az irántunk támasztandó várakozás komolyságát és magasztosságát, de viszont az ezért járó tisztelet és méltánylásnak sem leszünk hijjával a társadalom részéről. Fájdalom, a tanítóságnak mai napig is csak a kisebbik része érte el ezeket. A tanítóképző intézetekbe a legelső időktől kezdve, azt lehet mondani, mindenkit bevesznek. Meg van ugyan mondva, hogy a közép- vagy polgári iskola négy alsó osztályában nyert előismeretek kiváratnak a felvételhez, de ettől mindannyiszor eltérnek, valahányszor íly előképzettség nélküli ifjak jelentkeznek felvételért. Én a felvételt határozottan és kizárólag a gimnázium négy alsó osztályának végzettségéhez köttem, mert egy tanítótól legalább annyi latin ismeretet, amennyit a négy alsó gimn. osztály nyújt, mindenki elvár. A polgári iskola-végzettséket pedig még azért is leszorítanám innen, mivel ez az út is csak eltéríteni segíti a polgári iskolákat tulajdonképeni rendeltetési céljuktól. A hiányos előképzettség nyoma megérzik a növendékeken nemcsak tanítóképezdei tanulmányaiknál, de kint az életben is. Tapasztalni lehet ezt napról-napra. Már ez is egyik oka annak, hogy mi, tanítók, nem állhatunk mindnyájan egy és ugyanazon szellemi színvonalon. De van egy ennél nagyobb ok is; az, hogy Magyarországon nagyon sokféle tanítóképző intézet van s a tanítói oklevelet nem egyforma áron mérik. Néhol nagy izzadásért és csak olyan elégségesekkel megrakott diplomát adnak az embernek, másutt meg kaptafahagyott fáradt cipészeket képesite-

nek közénk még ma is, hogy osztozzanak velünk örömben és bánatban. S a törvény ez utóbbiakat egyenlőkké teszi velem, a társadalom közvéleménye pedig engem velük... Higgye meg, kedves professzorom, nem arroganciából beszélek, de ezt az állapotot szégyellem... Én akkor fiatal fővel és bízni tudó lélekkel azt hittem, hogy mire a mai koromban leszek, már minden tanító művelt ember lesz. Nézzünk szét — s az előbb mondott okok kizárják ennek lehetőségét még ma is. Sajnálatosnak tartom továbbá, hogy a tanítói pályára többnyire olyan ifjak lépnek, kiket erre nem a pálya iránti szeretet, vagy hivatás érzet vonz, hanem a kiket a szegénység kerget; vagy a mi még rosszabb, hogy igen sokan, kik hanyagságuk miatt a középiskolákban tovább boldogulni nem tudnak, azt hiszik magukról, hogy jók lesznek ők azért legalább tanítóknak. Ezért fáj oly nagyon csalódásom, hogy a tanítói állások erkölcsi és anyagi tekintetben még máig sincsenek oda emelve, hogy erre a pályára a jövőendő élet megélhetési feltételeinek biztos tudatában, de egyszersmind nemes hivatásérzetből, vagy pláne ambícióval léphetnének ifjaink.

— Hány esztendeig jártál a képezdében?

— Négy évig.

— S mit tanultál?

— Tanultam: hittant, neveléstant, nyelvtant, számtant — szóval elmondtam mindenféle tant, a mit csak ott tanultam.

— Hát aztán meg voltál-e elégedve evvel a sok *tan*-nal, mire mind megtanultad?

— Meg is voltam, nem is.

— Hogy értsem azt?

— Hát úgy, hogy mint már az előbb is mondtam, mikor kiléptem az Ön iskolájába, azt vettem észre, hogy némely tanítótársamnál sokkal többet tudok, de szép számmal vannak biz' ott olyanok is, a kik meg én nálam sokkal többet tudnak. Igaz, hogy szereztem én ott magamnak annyit, a mennyi nyers számítással elég egy elemi iskolai tanítónak, de hát az embernek már 19, 20 éves korában látnia kell azt, hogy ugyanannyi esztendei iskolázás után mily nagy különbség van egy frissen sült tanító s egy frissen érett gimnázista között s látnia, hogy e különbség ilyennek marad egész életen át — mindjárt az első perctől kezdve rosszul esik. Az nem baj, hogy a tanítói oklevél nem egyenlő az érettségi bizonyítvánnyal; nem is lehet szakiskola elbocsátó bizonyítványa egy általános alapot vető iskola végbizonyítványával azonos; hiszen mi tanítókat se engednők, hogy megfordítva: valaki érettségi bizonyítvánnyal, de oklevél nélkül tanítónak pályázzék; hanem, hogy például elemi iskolai tanítói oklevéllel miért nem lehet a tanári egyetemre beiratkozni, azt igazán be nem látom. Ha a gimnázium négy felső osztályának tananyaga tán bővebb, mint a képezdée, ám bővitsék oda szét, ahol azé van. A latin és görögön kívül van elég tanszék, melyekre elemi iskolai tanítói oklevél alapján tehetségesebb s szorgalmasabb ifjaink sokan örömetest lépnének s annál bátrabban, mivel már *tanítani* úgy is megtanultak a képezdében. A tanítóképezdei négy éves tanfolyam tananyagát célirányosan párhuzamba kellene hozni a középiskola négy felső osztályának megfelelő tananyagával s ennek egyenlő értékét rendeletileg, vagy más úton, de nyilvánosan el kellene ismerni. Ebből hasznuk azoknak volna első sorban, kik magukat tovább akarják képezni, de a tanítói állás erkölcsi tekintélyét is nagyban emelné s pénzbe se kerülne.

— Hát a paedagogiából hogy voltál elkészülve?

— Az adott körülményekhez képest. A paedagogiát 3 évig az igazgató tanította, kinek úgy paedagogiai is-

meretéről, mint a gyakorlati tanításoknál nyújtott, szakavatott tanácsairól hálás elismeréssel emlékszem meg. Kiválóan ügyes ember volt a gyakorló iskolai tanítónk is, de ő velünk nem sokat érintkezett. Negyedéves korunkban az igazgatót elhelyezték máshova s helyébe egy olyan tanárunkat nevezték ki igazgatónak, a ki 20 évig igen kitünően tanította a matematikát, de a paedagogia tanításához — saját maga is beismerte — nem sokat értett; a min nem is lehet csodálkozni. Ugy tudom, minden tanítóképezdében az igazgató tanítja a paedagogiát s ezt én nem tartom helyes dolognak, mivel igazgató bármely szakon működő tanárból is lehet. Igaz ugyan, hogy úgy általánosságban minden tanár paedagogus, de én azt mondom: paedagogiai tanár igazán csak az lehet, ki működésének összes idejét ennek az egy szaknak szenteli. A tanítóképezdének ez a legfontosabb tantárgya. Attól a tanártól, ki ezt tanítja, szigorú gyakorlati tanítói készséget is kívánnék; vagy megfordítva kiváló ügyességű és tudomány tanítókat emelnék megfelelő módon ilyen tanári kathedrákba. A gyakorlati tanítások irányát, azok vezetését, szakszerű megbírálását s végül az ezekből kiérdemelt osztályzat megállapítását első sorban a gyakorló iskolai tanítóra bízám, kinek állását egyenlővé tenném a többi képezdei tanáréval. Nagyon fontos szerepe van a gyakorló iskolai tanítónak a képezdében; s nagy áldás, ahol ez a tanító igazi mintaképe az ifjuságnak! Nem tudom szokásban van e még: nálunk a IV. éves képezdészek mindenike a rendes próba-tanításokon kívül egy tanév alatt két hetet önállóan tanított a gyak. iskolában, a gyak. isk. tanító jelenléte mellett. Ezt a szokást igen helyesnek találtam a mi érdekünkben, bár a gyak. isk. tanítónak sok foltozni valója maradt utánunk, mire mindnyájan kitanítottuk a két hetünket.

— A tanítóképesítő vizsgákról mi a véleményed?  
Ugyanaz, mi az előbbiekből kitűnik. Legyen annak terjedelme a négy évfolyamon szerzett ismeretek mennyiségéhez viszonyítva. Az oklevelet kezébe lehet adni annak, aki a jó képezdében négy éven át jól tanult. A gyakorlati tanításból, esetleg évek múlva, jól csak az vizsgálhatik, a ki jó tanító mellé jutott segédnek. De hát a ki rossz tanító mellé került, mit csináljon? ... Fiatal ügyvédet, fiatal orvost mindig bizonyos óvatossággal keres a közönség mindaddig, míg magukat jól ki nem forrják. De a mint a jó bor is csak a maga seprőjén forrhat ki tisztára, úgy van evvel a kezdő ügyvéd, kezdő orvos és a kezdő tanító is. Az önszorgalom, a lelkiismeretes munka s az Ön nagy iskolája szintén buzgón osztogatja a kitünőt és a szekundát s így a tanítóknak is. Öntől tanulta a költő e sorokat: »Kezdj buzgón s már sokra menél. Halad, a ki megindul. Mig porba fetreng a henye, gyáva erő!«

— Volt-e valami önképző körötök?

— Igen, volt; Gönczy-kör volt a neve.

— S mit csináltak benne?

— Énekeltünk, szavaltunk, muzsikáltunk, szerelmes verseket faragtunk, tanügyi prózákat irtunk, gyakorlati tanításokat tartottunk — s minden bemutatott dolgot agyba főbe bíráltunk. Kicsiben olyan volt egy-egy gyűlésünk, mint a tanítók járásköri gyűlései. Vagy nem is tudom én; talán néha a járáskör gyűlések olyan kicsinyek, mint egy ifjusági önképzőkör. Mert például: itt is, ott is, igen gyakran nem a maga jószántából állott, vagy áll ki az ember egy gyakorlati tanítást megtartani, abban a nem kellemes helyzetben, hogy maga körül lát 20—30 szakértőt, a kik emberi gyengeségükből kifolyólag, nem azt keresik ki a *minta*-tanításból, a mit tanulhatnának belőle, hanem azt, a mit hibáztathatnak benne.

S amott az ifjak mondanak vénembereskedő kritikát, emitt meg sokszor a koros tanítók gyermekeskednek. Mind a két helyen szorosan hozzátartozónak vélem a gyak. tanítások bemutatását a tanítóképzéshez; de mig amott kötelezőnek ismerem mindenkire, itt csak arra szoritkoznám, hogy ha egyik-másik tanító valami új módszert, valami experimentálás-szerű ujságot akarna bemutatni társainak, csak akkor tartassék a gyűlések mellett ilyen gyakorlati tanítás. Az ifjusági önképző köröktől várnám azt, is, hogy a nagy feladatokkal terhelt tanító pályán előforduló, életbevágó, gyakorlati kérdések helyes megismerésére is rávezesse az ifjakat. Számtalan ifju tanító kerül ki az első években, szélen eső, járhatatlan utu falvakba, messze a világtól és okos emberektől s a tanügyi törvényeket, nyugdíj-intézeti kérdéseket, főbb rendelkezéseket, tanügyi adminisztrációt a maguk valóságában nem ismerve, nem tud megállani a saját lábán s nincs, a ki tanácsosul ellátná. Tanfelügyelői irodákban láttam száz meg száz naiv tudakozódását, kérdezősködését a tanítóknak, mikről tán a képezdében elméletileg hallottak valamit, de gyakorlatilag előttük bemutatva nem voltak. Az önképzőkörök gyakran tulhajtott poézise helyett, oda ilyen gyakorlati prózát bevinni, azt hiszem, nem ártana.

— Ugy tudom több rendkívüli tantárgyat is tanulnál a képezdében?

— Oh igen; tanultam orgonálni, zongorázni, hegedülni, énekelni és tűzoltó gépeket kezelni; tanultam fát faragni, agyagot gyurni, kosarat, széket és keféket kötni; tanultam kertészetet, méhészetet és lombfűrészket, valamint könyvkötést; — azon felül, mióta tanító vagyok, voltam már gazdasági tanfolyamon, tej-, vaj-, sajt-, rajz-, méh-, hal-, slójd-, papírmásé-, szőlő-, borsó-, anyag-, tyukászati . . .

— Elég, elég! vágott közbe az öreg. S te ezt mind tudod?

— Dehogyan tudom! Nem tudok én semmit.

— Hát akkor miért tanultad össze ezt a sok mindent s minek barangoltad be az országot?

— Ennek két oka van; egy ideális ok visszamegy a legelső időkre, mikor még hinni tudtam, hogy a tanító egy olyan különös, Isten csodateremténye, a kinek feltétlenül és korlátlanul tudnia kell is, meg lehet is mindent; tehát erre a mindentudásra vágytam én is. A másik, a materiális ok később jelentkezett nálam, mikor láttam, hogy bármilyen szorgalmas és törekvő tanító legyek is, tisztán tanítói fizetésemből teljes lehetetlen megélnem; s így akartam magamnak iskolai munkaerőm rovására egy kis mellékkeresetet szerezni.

— No és mit produkáltál?

— Fájdalom, csak annyit, hogy ez által magamon anyagilag segitettem; de a közre vajmi kevés üdvös hatást gyakoroltam bő ismereteimmel. Őszinte lélekkel hozzászeme azonban, hogy ennek nem magam vagyok az oka, hanem a körülmények. Tanítottak engem sok mindenre, de arra nem, hogy e sok águ tudásomat *szellemileg* miként tőkésítem? — Valahány ilyen dologhoz hozzáfogtam, mind csak addig ment jól, mig magam, a két kezemmel csináltam; s mikor a népek azt mondtam: no, most már csináld te, akkor a munka abba maradt. E mellett az Ön iskolájában a tanítónak csak napszámos szerepe van; de vezérszerepe annál kevesebb. Erre a vezérszerep-vitelre, az irány helyes eltalálására, a nép lelkéhez vezető út megjelésére emeljen fel bennünket a képezde s ne a kefekötésre tanítson. Ön pedig Professor úr, ne taszítson le bennünket lépten-nyomon arról, az erkölcsi magaslatról s ne kívánja tőlünk az

irni-, olvasni-, számolni tanításon kívül mindig csak Isten nevében azt a sok mindent, a mit egyedül csak tőlünk, tanítóktól kíván, mig más tisztviselőtől a rendes napi munkán kívül semmit sem. Rég óta tapasztalom, hogy a lelkesedés, vagy az idealizmus felé hajlás csak egy bizonyos korig van meg az emberben, azután bekövetkezik — mert be kell következnie — a hanyatlás és a próza. Mig fiatalok vagyunk, többet bírunk, mint a mennyit a kötetenség ránk ró; de idők multával az a dolog is sok lesz, a mi a legszükségesebb mindennapi munka keretébe tartozik.

\*

— Ime, feleletet adtam Önnek, hozzám intézett futólagos apró kérdéseire. S most azt teszem még hozzá végezetül, hogy neveljen a tanítóképző intézet a szükséges tudományokkal bőven ismerős és mindenek fölött *művelt* tanítókat; a nyújtott tudomány és műveltség mellé öntsön beljök öntudatot és önértéket a szó nemes értelmében, hogyha kilépnek az Ön iskolájába, ne legyenek félszeg megjelenésük, mint a legtöbbben eddig; de érezzék magukban azt, hogy ők a magyar kultúrának jelentékeny, számot tevő, nélkülözhetlen és komoly tagjai, kiknek a társadalomban is nagy szerepük van s a kik e társadalomban nem lehetnek többé, mint eddig, mindig és mindenütt leghátul. Ha e fegyverekkel felruházva lépnek ki az emberek közé, lehetetlen, hogy idővel általánosságban s minden tanító el ne érné pályafutásán azt a pontot, melyen magát elégedettnak érzi s melyen a legteljesebb eredménnyel munkálhat nagy feladatain.

\*

Eddig tartott a beszélgetés . . . Az öreg kezét fogott velem s azt mondta: még belátogat a többi járáskörbe is ebben a dologban és . . . és . . . majd gondolkodni fog a hallottakon.

### A tanítói oklevél jelen külalakja ellen.

A »Pécsi Tanítóegylet« május 7-én tartott gyűlésén Werb Károly pécs-bányatelepi tanító a tanítói oklevél külalakjának megváltoztatása érdekében az alábbi indítványt terjesztette be és a közgyűlés azt el is fogadta.

#### Indítvány.

Tekintettel arra, hogy a tanítói oklevelet manapság még mindig úgy állítják ki, hogy benne részletesen felsorolják a tantárgyakat és melléje írják a tanusított előmenetelt: pl. jeles, jó, elégséges, elégtelen, a mi által egy végzett szakférfiú egy 8 éves elemistává süllyed le; tekintettel arra, hogy vannak alacsonyabb képzettségű és végzettségű hivatalnokok, illetve köztisztviselők, iparosok, sőt iparos tanoncok is, kiknek szóbeli végbizonyítványuk avagy oklevelük, nem ily, hogy ugy mondjam gyerekes módon van kiállítva, hanem férfiakoz, illetve hivatásukhoz méltóan; tekintettel arra, hogy az oklevél mostani kiállítási módja az életbe lépő ifju tanítóra nézve megszégyenítő és megalázó, erkölcsileg hátrányos és komikus; tekintettel végül arra, hogy a sokat emlegetett és óhajtott tanítói tekintélyt az ilyen oklevél nemhogy emeli, hanem minden esetben lejjebb és lejjebb rántja, mondja ki azért a tisztelt Közgyűlés:

1. Az oklevél jelenleg divó kiállítási módját sem alakilag sem tartalmilag nem helyesli, mert az a tanítói hivatásra és tekintélyre megszégyenítő.

2. Ohajtja, hogy az oklevél papírosa erős, külalakjára nézve pedig diszes kiállítású legyen; az egyéni önértethez, az egyéni képzettséghez és a tanítói hivatáshoz méltó.

A magaviselet, szorgalom, az egyes tantárgyak rovata, a melléjük irt osztályozás, nemkülönben az általános osztályzat is elmaradjon. Ohajtja és követeli, hogy az oklevélben a név után tegyék oda az »ur« szót; írják oda, hogy az illető a tanítói szakvizsgát a vizsgáló bizottság előtt *kitüntetéssel, egyhangulag*, vagy *szótöbbséggel* tette le s bármely elemi népiskolai tanítói állásra képesítettnek nyilvánítják.

3. Felir és megkeresi az Országos Bizottsághoz, hasson oda, hogy a *jövő tanévben már* a fentebb vázolt módon állítsák ki a tanítói okleveleket, miután a közel jövőben bekövetkező magasabb szakképzés e régi »*czopf*«-ot úgys gyökerestül kitépi.

### Indokolás.

Az életben számtalan eset bizonyítja, hogy az oklevélben kitüntetett dicséretes magaviselet és szorgalom csak a papiroson van meg. Mert bizony akárhánynál megtörténik, hogy mikor lerázta az iskola porát, kötelességével és magaviseletével nem sokat törődik, hanem él, a hogy vágyai, szenvedélyei sugallják. Papiroson kapott tehát a község egy szorgalmas és dicséretes magaviseletű ifjút, a valóságban pedig — sok esetben — egy kicsapongó korhelyt. Mi a következése ennek? Szidják az intézet szabadelvű szellemét, kétségbe vonják a tanárok igazságosságát vagy a legjobb esetben vig kompániának tartják az egész tanári testületet.

A szabályszerű magaviselet, a kellő szorgalom, ez meg egész életre szóló megbélyegzés. Hát ez szabad? Hátha ilyen oklevél miatt nagyobb faluba vagy városba — miután ott az iskolaszékekben már holmi féle fontoskodó, tudálékos, irástudó czéhbeli urak ülnek, kik hivatják itélni az eleven és holt tanító fölött — meg sem választják? Hát nem keserű bűnhődés ez? És miért? Talán semmiért. Pedig az illető egy év múlva megkomolyodott, szorgalmas és törekvő, szolid és csendes ember lett.

A jegyzőknél, jog-, bányász- és erdészeti akadémiákat, mű- és tudomány-egyetemet végzett ifjagnál nem tartják ezt szükségesnek. Tehát miért csak épen a tanítóknál? Persze azért, hogy már a falu ifja-vénje jóelőre megtudja, derék embert vagy rossz pénzt kapnak-e. Pedig legtöbb esetben mégis csak »zsákban macskát vesznek.«

A szorgalom és magaviselet osztályozása az oklevélbe nem való s mint értéktelen irka-firka teljesen elhagyandó.

Térjünk át már most a magyar nyelv-, fogalmazás-, olvasás- és szépiírássra. Megtörténik — nem is ritkán — hogy valakinek a magyar nyelv csoportjának mindegyikéből *elégessége* van. Ne kutassuk most az okokat: mindnyájan voltunk diákok, tehát nagyon jól tudjuk, hogy a tisztelt tanár urak sokszor *miért és miért* is adnak elégességet. Ugyan kérem, nem szégyen ez magára az intézetre nézve is, hogy akad növendékei közt csak elégességesen olvasó, fogalmazó és helyesen író is? És ha tényleg csak elégességet érdemel egy növendék e tárgyból, bocsátható az a tanítói pályára. Hát nem valószínű bűn ez a Haza ellen? Ki legyen akkor a magyaros beszéd meggyökeresítője és ápolója? Ki legyen a magyar nemzeti eszme hirdetője és apostola, ha a tanítóképzők az elégességesen olvasni, fogalmazni stb. tudó ifjakat csak 30%-ban is utnak bocsátják széles e hazába? Ha valaki csak elégességesen érti a Haza nyelvét, az *magyar tanító* nem lehet.

Hasonló módon vehetném bonczkés alá a többi tanítási tárgyakat és a melléjük kitüntetett osztályzatokat is. Végül még csak azon *kellemes* határról akarok né-

hány sorban szólni, melyet a mostani kiállítás oklevél idéz elő pályázatok alkalmával úgy a tanítónál, mint az iskolaszék egyes tagjainál. Tessék csak elképzelni, minő végtelen magasról tekint le a tanítóra azon gondnokságban vagy iskolaszékben ülő tag, ki daczára, hogy silányabb képzettséggel bír mint a pályázó tanító, mégis tőle függ megválasztása, esetleg kineveztetése. Hogyne bizná el magát az ilyen tisztelt tag ur, mikor a pályázó tanító oklevelében elégességeket lát s lehet, hogy az ő III. v. IV. reál, vagy gimnáziumi bizonyítványában az *elégtelen mellett* talán egy eltévedt jó vagy jeles is van? Persze, hogy különbség van e két bizonyítvány között, arra nem is gondol, sőt a magáét többnek is tartja. Csodálkozik valaki azon, hogy a tanítót a legutolsó szűrő atyafi sem becsüli sokra? Én nem.

Kérem a mélyen tisztelt Közgyűlést, méltóztatnék indítványomat jóakarattal tárgyalni és annak egyes pontjait határozati javaslatként elfogadni.

## II. József császár tanügyi utasításai.

Közi: Dudás Gyula dr.

(Folytatás.)

### XI.

#### A tanító leköszönése, letétele vagy büntetése.

Valamint az uradalmak és a községek maguktól tanítót nem alkalmazhatnak, ép úgy nem áll jogukban a tanítót lemondásra kényszeríteni. Ha az uradalom vagy a község a tanítóval nincs megelégedve, ezt a tanfelügyelőnek jelentse be, a ki az ügyet megvizsgálja és ha a panasz alapos, a tanítót lemondásra fogja készíteni.

Ha a tanító működését öregsege, vagy betegsége miatt nem folytathatja, akkor kiméletet érdemel s ép ezért neki a rendes javadalmat és lakást kell adni. Ha azonban a panasz a tanító tudatlansága miatt emeltetik, úgy a tanfelügyelő tartson vizsgálatot és ha az nem jól üt ki, vegye az előirt javítási módszert fogantatba. Ha azután a várt eredmény nem következik be, akkor a tanítóra csak az egyházi (kántori) szolgálat bizassék és mellé egy segéd alkalmaztassék, a kinek ő az V-ik fejezetben érintett javadalmat biztosítani tartozik; ez azonban nem a tanító, hanem az iskolai helyi felügyelő vezetése alatt működjék.

Ha a tanító ellen az a panasz merül fel, hogy a tanítása nem megfelelő, az oktatásban hanyag és a tanórákat nem tartja be, ily hibák miatt a tanfelügyelő azonnal dorgálja meg; a másodszori panaszra a főigazgató ismételve keményen intse meg és letétellel fenyegetse, és ha még ekkor sem javul meg az illető tanító, jelentést kell tenni a tankerületi főigazgatónak, a ki őt állásától el fogja mozdítani.

Kihágások, rendellen életmód vagy oly tulajdonságok, mint iszákosság, erkölcstelenség, kapzsiság, viszálykodás, az ifjúsággal való durva bánásmód, érdemök szerint bíraltassanak el és ha az intés nem használ, a tanító ép úgy, mint a javithatlan hanyagságnál, állásvesztéssel büntetendő.

Nyilvános büntények, mint lopás, csalás, goromba viselet, rossz bánás a gyermekekkel stb. a megyei hatóságnak mindenkor feljelentendő és a megye hatósága a tanítót elmozdítása után a bíróság útján az érdemelt büntetésben részesítse.

### XII.

#### Önkéntes lemondás a tanítói állásról.

Minden öreg, beteg és kevésbé képzett tanítónak egyszerre való elbocsátása és helyeikre más megfelelő tanítóknak alkalmazása ép úgy lehetetlen, mint nem is

tanácsos. Miért is arra kell bírni az ilyeneket, hogy maguk mondjanak le állásukról és így más alkalmazottaknak helyet engedjenek.

A tanítók önkéntes lemondásánál, melynek mindig a tanfelügyelő beleegyezésével kell történnie, a következőkre legyen gond fordítva:

1) a tanítónak, ki le akar mondani, alkalmatlannak és meg nem felelőnek kell lennie;

2) az utódnak nem csak szabály szerint képzett tanítónak kell lenni, hanem gyakorlatilag is be kell bizonyítania, hogy állását sikerrel fogja betölteni;

3) a nyugdíj, melyre a nyugalomba vonuló tanító igényt tarthat, faluban 25 frt, — kis városokban 40 frtnál nagyobb nem lehet, mert a fiatal új tanító ugyanekkor 110, illetőleg 95 frt fizetést élvez;

4) ott, hol a tanítói állás a kántorsággal van összekötve, ezt meg kell hagyni neki, hogy az új tanítónak több ideje legyen az ifjuság oktatására;

5) hogy az öreg tanító a lemondásra birható legyen, reményt kell neki nyújtani arra nézve, hogy fia vagy veje utódja lehet, ha t. i. a tanfelügyelő az állásra alkalmasnak találja.

### XIII.

Az iskolai oktatás; tanítási mód, könyvek, a tanulók felosztása; órabeosztás; kézimunka az iskolában.

Az iskolai módzertan és szabályzat előírja határozottan, hogy mi veendő figyelembe a tanítási módra, a könyvekre, a büntetés- és jutalmazásra nézve, miért is minden tanító ahhoz tartsa magát.

A tankönyvek, melyeknek mind az országban nyomtattnak kell lenniök, csak belföldi és szabadalmazott könyvkereskedőnél vásárolandók és ezeket nem szabad a borítékon jelzett árnál magasabban árulni. A tanfelügyelőnek tehát a könyveket mindig meg kell szemlélni és megfigyelni, hogy nem-e titokban nyomtatottak és drágábbak a könyvek a rendes árnál.

Ha ily titokban nyomtatott könyvre talál, úgy az 1788. évi jan. 17-én 1721. sz. a. kelt rendelet értelmében az alispáni hivattalal egyetértőleg az illető könyvnyomdát, könyvkereskedőt és könyvkötőt meg kell motozni, a könyvetek le kell foglalni és egy-egy példányt a kerületi főgazgatónak kell beküldeni.

A tankönyveket a szülők, a kik vagyonosak, maguk szerezzék be. A szegény gyermekek ingyen kapják a könyveket, azonban csak iskolában való használatra akként, hogy mindig ketten nézzenek egy könyvből s abból olvassanak. A tanórákon kívül ezen könyvek (a IV. fejezetben érintett) szekrényekben őrzendők és a tanító gondosan ügyeljen arra, hogy azokat a gyermekek el ne rongálják; azért az iskolátogatás alkalmával a tanfelügyelő tekintse meg azokat és a rosszakat cserélje föl azokkal, a miket a tanfelügyelő mindig magával visz, azonkívül adjon még annyit, a mennyi netalán még szükséges s ezekről a könyvekről a helyi iskolafelügyelőtől elismervényt vegyen, a melyet azután az évi jelentéséhez csatolandó számadáshoz mellékeljen.

A mint az oktatás a gyermekek tehetsége szerint ki van szabva és ekként a tanítás halad, a tanulók két részre osztandók szét. Az első részhez a betűismerők, betűolvasók és olvasni kezdők, a másodikhoz a jó olvasók, írók és számolók tartozzanak. Faluban és kisebb városban, hol a lakosság csak gazdasággal foglalkozik és a gyermekeket csak egy tanító tanítja, a két részt úgy lehet beosztani, hogy az első rész reggel 8—10, a második rész déli 12—3-ig vagy 1—4 óráig járjon is-

kolába. A tanulók ezen első osztályában az oktatás álljon: katekizmusból, betűismertetésből, betűolvasásból, továbbá a nyomtatott és írott szöveg kezdő olvasatásából úgy az anyai, mint német és latin nyelven, továbbá betűk és szavak íratásából, melyhez még a fejszámolás gyakorlása járuljon.

Ha a gyermekek ezen tárgyakban némi előmenetelt mutatnak és ez 2 év alatt könnyen elérhető, akkor a második osztályba lépjenek át, a hol az olvasás, a szépirás folytatandó, az irvaolvasás (melynél az anyagot »Az ifjuság erkölcskönyve« című mű szolgáltathatja) gyakoroltassék, továbbá az előző évben megkezdett számolás folytattassék és azon kívül a közéletben szükséges dolgok, u. m. kérvények, adósságlevelek, nyugták stb. szerkesztése adassék elő.

A könyvek, melyekre ezen osztályban szükség van, a következők: katekizmus, kis olvasókönyv az elemi iskolák számára I. rész; vallásan, az elemi iskolai olvasókönyv II. része; bevezetés a kötelességről, az evangelium, helyesírás; elemi iskolai számoló könyv kivonata; olvasótáblák; a főntebb érintett Erkölcskönyvecskéből is legyen néhány példány, a melyből a tanító az irvaolvasás anyagát vegye.

A tanfelügyelő az iskola órarendjét nézze át és ha az az előírásnak megfelel, aláírásával lássa el s függesztesse ki, egyben pedig a helyi iskolafelügyelőt hívja fel, hogy az órarend betartására ügyeljen; a jövő iskolátogatásnál pedig vizsgálja meg, hogy a tanító és felügyelő megfelelték-e kötelességüknek.

Végül az előírt rendes tantárgyakon kívül az ifjuságot ipari munkákra, fonásra, kötésre, varrásra stb. is tanítani kell; a tanfelügyelők tehát az oktatással kapcsolatosan erre is kiváló gondot fordítsanak és gondosan vizsgálják meg, hogy az elért eredmény alapján egyes ipariiskolákat hol lehetné legkönnyebben létesíteni.

### XIV.

Hogyan taníttassék a német nyelv oly községben, hol az nem népnyelv.

Egyik legfőbb tantárgy, a melyet a tanfelügyelőnek különösen meg kell követelnie az ifjuságtól, a németnyelv tanítása, oly helyeken, a hol az nem képezi a népek nyelvét. Ily helyeken a tanítónak kiváló támogatásra van szüksége és ez a következő módon eszközzendő.

Az első osztályban a gyermekek a német betűket az olvasótábláról tanulják és olvassák. Egy idő múlva, körülbelül a harmadik hónapban az olvasókönyvet kell elővenni, abból betűzést és szótagolást úgy németül, mint az anyanyelven gyakorolni.

A második osztályban kezdetben a folyékony olvasás gyakorlandó anya-, német és latin nyelven írott és nyomtatott betűkkel, továbbá az írás, azután hetenkint egyszer a névkönyvecskével összefüggésben a német tulajdonnevek, továbbá a német számnevek adandók elő. A vallásoktatásnál, mint általában a magyarázatnál a tanítás ezen fokán még mindig az anyanyelv használtassék.

A második osztályban olvassanak a tanulók német- és anyanyelven a név- és olvasókönyvből, melyek közül az utóbbiban a magyar és szláv szöveg egymás mellé van nyomtatva; azonkívül a szavak és kifejezések értelme anyanyelven megmagyarázandó; azután tegyen a tanító német nyelven kérdéseket az olvasott tárgyra nézve, melyre a tanulók eleinte anyai, aztán pedig német nyelven válaszoljanak. Később át kell térni az anyai, a német és a latin írás gyakorlására és hetenkint egyszer előmondás után németül irjanak a tanulók, midőn



csendes kis tavat, maga pedig a friss patakot, melynek a tó vizét fel kell üditenie.

Próbálja csak meg, győzze le a lehangoltságot, mint valami gyengeséget, érdeklődjék a tanítóné napi teendői iránt, vegyen részt gondjaiban és vegye elő jó kedvvel tanulmányait, mint a hogy maga szokott tanulni. Fel fog éledni, meglátja; s mielőtt annyira felderül a kedélye, hogy a falú lakói iránt érdeklődik, ha majd belepillant életük küzdelmeibe és szenvedéseibe, azt fogja érezni, hogy azok emberileg közelebb jutottak szívéhez s a fésületlen, mosdatlan gyermek nem annyira undort, hanem szánalmat fog magában kelteni. Háttha anyja beteg? Ha annyira meg van terhelve munkával, hogy kora reggel már a mezőn dolgozik s azt hívén, miszerint e munka a legfőbb kötelessége, elhanyagolja gyermekeit, mert okos szóval, meggyőző meleg hangon még senki sem intette arra, hogy első kötelessége gyermekeinek gondozása, a mit semmi körülmények közt sem szabad elmulasztania. Vagy talán családi perpatvar, durva bánásmód — a mi nem ritka a nép közt — annyira elkeserítik, hogy fásult lelkében nem él a munkás anyai szeretet. Ily esetekben tapintat és érző szív sokat tehet.

Látja, mily tágas kör nyílik a maga számára — és maga busan áll ablaka előtt, délkelet felé néz s a vándormadarakkal és őszi felegekkel szeretne utra kelni. Igaz, hogy a lélek, mely eszményeken csüng, éhezi és szomjuhozza a megértést, azt kívánja, hogy a környezet vele összehangzó legyen — de csak az lehet igazán boldog és derült, a ki többet nyújt lelke és szíve kincséből, mint a mennyit másoktól vár s a kinek a megértés csekély jele, a kis siker már új lendületet ad. A mit szeretünk, abban mindig lelünk szép és jó tulajdonságokat, de a mihez nem fűz szeretet, annak hiányait és hibáit éles szemmel látjuk. Hogy az emberek eszményei oly sok esetben elhalványulnak, annak akárhány esetben maguk az okai, mert gyengeségüknel fogva elvesztik az eszményben való kitartó hitet. Nagy dolog az s nem fér be egy szűk, önző lélek keretébe. Goethe mondja valahol: Oh te szegény dőre, ki mindent kicsinek tartasz, mert magad oly szánalmasan kicsiny vagy!

Ez ugyan nem tartozik magára, édesem; tudja, hogy szeretek néha egy keveset bölcselkedni. A maga baja mindenekelőtt az, hogy lelkét eltölti a vágy használni másoknak, de még most nem tudja, miként fogjon hozzá, hogy e vágyból cselekvés legyen. En azonban biztos vagyok benne, hogy ez a kellemetlen átmenet nem tart sokáig s maga betöltvén egy szép munkört, el sem kívánozik többé onnan.

Eltette már az uszályos ruháját. Jó lesz az a városban, ha majd a szünidőben hazamegy. Az sem baj, ha nagy ünnepeken föltölti templombamenet. De máskülönben egyszerű, csinos ruha való falura, mely szabad mozgásban, munkában nem akadályozza az embert. Aztán arról is biztosíthatom, hogy ha megkedveli magát a nép apraja, nagyja, nem fogja többé kritikai megfigyelés tárgyává tenni.

Bár levelemnek oktató a hangja, szívesen veszi ugy-e? Hisz csekély részem nekem is van lelki fejlődésében, évekig kísértem aggadó és szerető figyelemmel, most pedig azt óhajtom hogy, szép tulajdonai az életben érvényesüljenek és öröm fakadjon azokból mások és a maga számára.

A jó Istennek áldása kísérje útján!

Szívből öleli

Ida néni.

F. S.

## Az iskolai birságpénzek kirovása.

A népoktatási törvény értelmében köteles minden tanító minden két hétben a mulasztó tanköteleseket kimutatni. A kimutatott mulasztókat azután az előjáróság aszerint birságolja, a *hányszor* az illető tanköteles mulasztókép kimutatott.

Ezután következik egy kis igazságtalanság.

Ime: Kis Péter, mulasztó tanköteles kimutatatik, hogy az első két hétben mulasztott  $1\frac{1}{2}$  napot — büntetetik egy koronával; Kis Pál szintén kimutatatik az első két hétben, mint a ki 15 fél napot mulasztott, büntetetik egy koronával. Tehát a ki fél napot mulaszt, ép úgy büntetetik, mint a ki az egész fél hónapot elcsavarogta az iskola mögött.

De van eset, a mikor — ha lehet az igazságtalanságot, mint elvont dolgot fokozni — ez az igazságtalanság fokozódik.

Ime: Nagy Elek úgy az első, mint a második, harmadik, negyedik kimutatás szerint, tehát minden következő második héten mulaszt  $1\frac{1}{2}$  napot, összesen két napot. Büntetése az első izben egy korona, második izben 2 kor., harmad izben 4 kor., s negyed izben 8 korona, összesen 15 korona. — Nagy Imre szintén mulaszt minden következő második héten 20 fél napot, tehát négy izben összesen 80 fél napot. Büntetése teljesen azonos a fenti Nagy Elek büntetésével s így Nagy Imre is 15 kor. büntetést fizet, holott 40-szer annyit mulasztott, mint Nagy Elek. Hol az igazság?

De meg is lehet a dolgot fordítani.

Kis Péter mulaszt két hétben összesen 20 fél napot, büntetetik első izben egy koronával.

Kis Pál minden egymásután következő két hétben mulaszt  $1\frac{1}{2}$  —  $1\frac{1}{2}$  napot, összesen két napot. Büntetése az első két heti kimutatáskor egy korona, a második esetben 2 kor., a harmadik esetben 4 kor., a negyedik esetben 8 kor., összesen 15 kor. Tehát Kis Pétert, a ki 20 fél napot mulasztott, megbüntetik egy korona erejéig; Kis Pált pedig, a ki csak két napot mulasztott, megbüntetik 15 korona erejéig.

Hol az igazság?

És mi mennyire tanítjuk az igazságot (már csak így fejezem ki szavaimat) iskoláinkban, de — úgy látszik — csak per theorice, mert tekintve a fentieket, a gyakorlatban czudarul igazságtalan módon bánunk gyermekeinkkel. Még csak az a szerencsénk, hogy nem tudják mit cselekszünk velük.

Ezek után pedig Magyarország összes tankötelesei nevében ezennel tiltakozom a birságpénzek igazságtalan kirovása ellen s a legfelsőbb illetékes helyről kérek ezen igazságtalan eljárás ellen orvoslást.

Pálkás Béla,  
áll. tanító.

## EGYLETI ÜGYEK.

A Nagy-Küküllővármegyei által. tan. egyesület hévízi járásköre f. évi május hó 3-án *Datkon* tartotta meg tavaszi gyűlését, melyet *Zahumenszky* István elnök tartalmas beszéddel nyitott meg. Fejtegetvén a tanító-egyesületi élet fontosságát, utalt azon fontos célokra, melyeknek megvalósítását a tervszerű és sikeres munkaságot kifejtő egyesületektől várja. Foglalkozott a tanító-egyesületek működését szabályzó új rendelettel, tömörülésre és hazafias szellemtől áthatott intenzív egyesületi munkálkodásra buzdította a jkör tagjait. A gyűlés programpontjainak tárgyalása előtt meleg és váratlan ovációban részesült a jkör tb. elnöke, *Egeni* Samu, datki

áll. vezértanító, kit a népnevelés szolgálatában eltöltött 43 évi sikerdús munkálkodása alkalmából az elnök üdvözlőlvén, lelkesült szavakkal tolmácsolta azon igaz szívből eredő tiszteletet és szeretetet, melyet a jkór minden tagja a közbecsülésben álló veterán kartársa iránt érez, kinek egyuttal a jkór ajándékát — egy szép emlékkönyvet — nyújtotta át. Szabó Domokos, datki áll. tanítónak sikerült gyakorlati tanítása és kisebb ügyek elintézése után Jakó Dénes, halmágyi ig. tan. felolvasást tartott a földrajztanítás sikeresebb módszeréről. Ezt követte Nisztor Joachim hívizi ig. tan. beszámoló jelentése az áll. tanítók orsz. egyes. választmányának f. évi febr. hó 2-án Budapesten tartott üléséről, melyen nevezett a jkór képviselőjében vett részt. Szabó Domokos datki áll. tanító: »Az iskola teendője a gyermekek egészségügye érdekében« című értekezésében részletesen fejtegette a tanítónak a közegészségügy szolgálatában követendő eljárását. A következő gyűlés helyéül Alsó-Rákos jelöltetett ki. Megejtetvén a tisztújítás, elnökké újból Zahumenszky István, alelnökké Nisztor Joachim, jegyzővé László Gyula, pénztárossá Vánky Viola és az áll. tan. orsz. egyesületébe képviselővé Egeni Samu egyhangulag választattak meg.

Általános lelkesedéssel elfogadtatott elnöknek azon indítványa, hogy a gyűlés Pogány István kir. s.-tanfelügyelőnek e tankerület vezetésével való megbízása fölötti örömeinek jegyzőkönyvileg adjon kifejezést, őt új állásában üdvözlje, szeretetéről és tiszteletéről biztosítsa, mert multja elég biztosíték arra nézve, hogy e vármegye tanügye biztos jövőnek és fejlődésnek néz elé. Az élénk érdeklődés mellett lefolyt gyűlést kedélyes társaság követte.

## VEGYESEK.

— Kérelem A járásköri és általános tanítóegyesületi elnök urakat tisztelettel felkérem, hogy a Népt. Lapja f. évi. 16. számának Irodalom rovatában ajánlott Memento című füzet ismertetését gyűlésük tárgysorozatába felvenni szíveskedjék. (A Népt. is elismerőleg szolt róla. Sz.) Köhalom, 1902. május 14 én. Zahumenszky István, igazgató-tanító.

Ötvenegy évig a tanítói pályán. Hám János igazgató-tanító 51 évet töltött Mindszentben a tanítói pályán. E szép, de rögös pályán töltött időt méltánylandó, ünneppel rendezett a község képviselőtestülete, az állami iskolák gondnoksága a tantestülettel- és az ünnepelt tanítványaival együtt. Az ünnepi program 14 számból állott. Fogadja veterán kartársunk a mi jó kívánatainkat is.

† Gecse Teréz, a rimaszombati áll. elemi iskolai tanítónő május hó 8-án meghalt. A rimaszombati áll. elemi és községi polg. leányiskola tanítótestületei igen megleghangu gyászjelentést adtak ki. A kik őt ismerték — mondja a jelentés — szülők, kartársak és tanítványok — mind valamennyien jónak, szelidnek, kedvesnek ismerték. A kik hallották szomorú halálának hirtelen elterjedt hírét: mind valamennyien megkönyezték, őt magát pedig áldják haló-prórán is. Megérdemli az áldást is, könyvet is: tanító volt. Sok száz kis leányt oktatott, nevelt jóságos szeretettel és Isten nevével — jóságban, szeretetben, istenfélelemben... A kartársi együvé-tartozásnak, a szülői gondnak és gyermeki szeretetnek örökké halás érzése kíséri sirjába.

— Kerületi ev. ref. esperes és kir. közjegyző. Az ev. ref. iskoláknál még ma is fennáll ama ósdi szokás, hogy így tavasszal »kánoni látogatás« czimen a kerületi

esperes, vagy helyette — egy-egy szárnysegéddel megvizsgálja az egyház főhatósága alatt működő iskolákat, amikor aztán nem annyira a pedagógiai érzék és tudás, mint inkább a felsőbb hatalom és dicsőség érezetelése az irányadók az iskolában tapasztaltak elbírálásánál, amely alkalommal a szegény tanítók elképzelhető drukkal várják: vajjon jó, elégséges, vagy elégtelen osztályzatot ad-e nekik a könyörtelen, vagy könyörtelen esperes? Abban az időben, amikor még a tanítómesterek obsitos-katonákból, elpusztult német szücsökből, meg a mesterségüket félbehagyott falusi kalapos mesterekből kerültek ki, volt értelme a kánoni látogatásnak, ma már azonban nemcsak fölösleges ez az »intézmény«, de határozottan sértés a tanításra nézve. Ilyen kánoni látogatáson estek keresztül Karczagon a ref. tanítók a közel mult mapokban, amikor — mint a »Nagykunság« 19-ik számában bogdi Papp Sándor, kir. közjegyző írja, a tanítókat az esperes a nyilvánosság előtt megszégyenítette. Hogy jogos vagy igazságos volt-e az esperesi klaszifikáció, azt ki fogja deríteni az érdeklődők és ahhoz értők előtt az év végi eredmény, erről tehát nem is kell most beszélni. Arról a körülményről azonban, hogy a társadalomban akadt olyan ember, aki a tanítás mellett önként felszólalt, méltó megemlékezni. Mert hej! szomorúan tapasztalja és tapasztalta már sok becsületesen dolgozó szegény tanító, hogy ha elismerésről vagy jogos követelésének megadásáról van szó, akkor a »felsőbb körök« legfeljebb kegyes ígéret alakjában nyújtanak neki segítő jóbót, ha azonban ütni kell a »legdrágább kincstünk« ápolóját és gondozóját, akkor annál nagyobbbat ütnek a szegény tanítóra, minél magasabb helyről indul meg ellene a hajsza. Bogdi Papp Sándor karczagi kir. közjegyző, presbyter vállalkozott arra, hogy a karczagi ref. tanítókat (akiket mint látszik nemcsak a jó Isten látogat) védelmébe vette az esperesesi látogatás alkalmából. Nemes hévvel s tiszta meggyőződéssel irt cikkéből csak a következőket mutatjuk be: 1. Lehetetlen egy és fél nap alatt 21 osztályt lelkiismeretesen megvizsgálni. 2. Abszurdum akkor tartani a canonika visitatiót, midőn a tananyag elvégezve és az ismételés befejezve nincsen. 3. Hallatlan kintzás a gyermekeket reggeltől délig, délután 2—7 óráig szünet nélkül bentartani. 4. De még nagyobb abszurdum 21 tanítót examinálás után klasszifikálni. 5. Szokatlan egy egész tanítótestületet a nagy nyilvánosság előtt a vizsgák bezárása előtt megszégyeníteni. Majd így folytatja: »Tudom, hogy a tanítóknak mindenki parancsol, tudom, hogy sok ember előtt pária a tanító; de azt is tudom, hogy senki keservebben nem keresi a mindennapi kényerét, mint az a sok bántalmazott, meggyalázott tanító.« Amily sajnálatra méltó viszonyok között lehetnek a karczagi ref. tanítók, oly örömdetes jelenség a Papp Sándor nemes kitörése, melylyel jelezni kívánja, hogy az esperesek és más »hivataltól való« pedagógusok nem basák és a tanítók nem rabszolgák.

## SZERKESZTŐI IZENETEK.

K. M. N. Zsám. A törvény az óvónőnek nem ad kispótlékot. A miniszter igenis megígérte, hogy az óvónőnek is megadja a pótlékot, de csak az államiaknak. Község és felekezeti erre nem kényszeríthető. Sok helyen követték a miniszter példáját. — K. Gy. J. Gyoma. A tudósítást a jövő szám hozza. — K. Gy. Ujpest. Jár neki. — V. I. Szenicz. Nem fog késni. Gratulálok az új diplomához. — Z. L. Kraszna. Hogy régi ígéretét beváltotta, annak nagyon megörültem. — Jön legközelebb. B. F. Nagybecskerek. Megkaptam. K. Gy. Algyógy. Csak az illető beleegyezésével tehetném meg. Megkérdem. — H. K. Komárom. A mi Öntől jön, mindenkor a legszívesebben. — Sch. B. Győr. Kedves kötelességet teljesítettem.